

UCS.....В:2024

ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хүүхдийн зуслангийн гадна орчинд тавигдах ерөнхий шаардлага

Улаанбаатар хот
2024 он

ГАРЧИГ

1. ХАМРАХ ХҮРЭЭ	3
2. НЭР ТОМЬЁОНЫ ТОДОРХОЙЛОЛТ	3
3. НОРМАТИВ ИШЛЭЛ.....	3
4. ХҮҮХДИЙН ЗУСЛАНГИЙН ГАДНА ОРЧНЫ ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА	4
5. ХҮҮХДИЙН БАЙРЛАХ БАЙРАНД ТАВИХ ШААРДЛАГА	10
6. НИЙТИЙН АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ.....	11
7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ АНГИЛАН ЯЛГАЛТ.....	12
8. АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА	12
9. МЭДЭЭЛЛИЙН САМБАР, АНХААРУУЛАХ ТЭМДЭГ, ТЭМДЭГЛЭГЭЭ	15
10. БОХИР УСНЫ ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖ, ЦЭВЭРЛЭСЭН БОХИР УСАНД ТАВИХ СТАНДАРТ ШААРДЛАГА.....	16
11. ҮЕРЭЭС ХАМГААЛАХ БАЙГУУЛАМЖ БОЛОН ХУР ТУНДАСНЫ УС ЦУГЛУУЛЖ ҮР АШИГТАЙ ХЭРЭГЛЭХ БАЙГУУЛАМЖ.....	16
12. БИЕ ДААСАН ЦАХИЛГААН ХАНГАМЖ	17
13. БИЕ ДААСАН УС ХАНГАМЖ.....	18
ХҮҮХДИЙН ЗУСЛАНГИЙН СТАНДАРТЫН ШАЛГАХ ХУУДАС.....	19
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ	20

ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХҮҮХДИЙН ЗУСЛАНГИЙН ГАДНА ОРЧИНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

1. ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Энэхүү стандартыг Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт хүүхдийн амралт, зуслангийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэн түүнд хяналт тавих эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан дагаж мөрдөнө.

2. НЭР ТОМЬЁОНЫ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Аянга зайлуулагч- гэж аянга цахилгааны идэвхжлийг хүнээс зайлуулж, өөр дээрээ хүлээж авдаг хүлээн авах, дамжуулах, газардуулах гэсэн бүтэцтэй өндөрт байрлах холбогдох стандарт, шаардлагын дагуу тоног төхөөрөмжийг;

Хамгаалалтын зурвас-гэж инженерийн бэлтгэл арга хэмжээний барилга байгууламжийн хэвийн найдвартай үйл ажиллагааг хангах, хамгаалах зорилгоор тодорхой хязгаарлалт тогтоосон газрыг хэлнэ;

3. НОРМАТИВ ИШЛЭЛ

Энэхүү стандартад эш татсан дараах барилгын норм ба дүрэм, стандартын шаардлагыг хангах ба өөрчлөлт орсон тохиолдолд хамгийн сүүлийн эх материалыг үндэслэл болгох гэж өөрчлөн оруулав.

- Нэгдсэн Үндэсний Байгууллага /НҮБ/ Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц;
- НҮБ-ын Хүүхдийн хөдөлмөрийн тэвчишгүй хэлбэрийн тухай Олон Улсын хөдөлмөрийн Байгууллагын 182 дугаар Конвенц;
- НҮБ-ын Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн Хүүхдийг худалдах, хүүхдийн биеийг үнэлэх, хүүхдийг садар самуунд сурталчлахын эсрэг нэмэлт протокол;
- Хүүхэд хамгааллын бодлогын жишиг баримт, 2018 он;
- Нийслэлийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар -Хүүхдийнзуслангийн өнөөгийн байдал, үйлчилгээний чанар хийсэн дүн шинжилгээ, 2019 он;
- MNS 5633:2019. Хүүхдийн зуслангийн үйл ажиллагаа, Ерөнхий шаардлага;
- MNS 42445:44. Галын аюулгүй байдал, Ерөнхий шаардлага;
- MNS ISO 8124-4 Тоглоомын аюулгүй байдал. 4-р хэсэг: Орон сууцны дотор, гадна талд байрлуулан хэрэглэдэг савлуур, гулсуур болон түүнтэй төсөөтэй тоглоомын ажиллагаа;
- БНБД 30-01-04 Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилт;
- UCS 0901B Явган хүний зам, талбайн төлөвлөлт, хучилт, угсралтад тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 0902B Тээврийн хэрэгслийн ил зогсоолыг төлөвлөх, байгуулахад тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 1101B Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын гадна орчны ерөнхий шаардлага;
- UCS 1404B Саравч, сүүдрэвчинд тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 1405B Хүүхдийн тоглоомын талбайн ерөнхий шаардлага;
- UCS 1409B Чийрэгжүүлэх талбайн төлөвлөлт, тоног төхөөрөмжид тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 1410B Хашаа, хайс, хашлагад тавигдах ерөнхий шаардлага;

- UCS 1604B Хүүхдийн автобусанд тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 1701A Хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, хадгалах, тээвэрлэх арга зүйн нежмент;
- UCS 1901B Гэрэлтүүлгийн тоног төхөөрөмжид тавигдах ерөнхий шаардлага;
- UCS 1902A Гэрэлтүүлгийн төхөөрөмжийг байрлуулах; суурилуулах технологийн удирдамж.

4. ХҮҮХДИЙН ЗУСЛАНГИЙН ГАДНА ОРЧНЫ ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

4.1. Хүүхдийн зуслан дараах иж бүрдэлтэй байна. Үүнд:

- амрагч хүүхдүүдийн байр,
- чөлөөт цаг өнгөрөөх бүс,
- амралт, үзвэрийн бүс,
- тоглоомын болон спорт талбай,
- Зоогийн газар,
- Угаалгын газар,
- тээврийн хэрэгслийн зогсоол,
- хог хаягдал түр хадгалах цэг,
- ариун цэврийн байгууламж
- бусад шаардлагатай барилга байгууламж

ТОДОРХОЙЛОЛТ

1. Гол орц	8. Хүүхдийн тоглоомын талбай
2. Авто зогсоол	9. Задгай театр
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний зогсоол	10. Нийтийн дие засах газар
- Абтодбусны зогсоол	11. Сарабч
3. Хүүхдийн зуслангийн гол барилга	12. Хөшөө /Архитектурын элемент/
4. Хүүхдүүд баирлах баир	13. Гүний худаг
5. Галын наадмын талбай	
6. Хогийн цэг	
7. Спорт талбай	
- Сагсан бөмбөгийн талбай	
- Хөл бөмбөгийн талбай	
- Тенисний талбай	

Zuраг 1. Ерөнхий төлөвлөлт (Жишээ зураг)

4.2. Хүүхдийн зуслангийн гадна орчныг төлөвлөхөд дараах шаардлагыг ханггуулна. Үүнд:

4.2.1 Хүүхдийн зуслан нь өөрийн эзэмшлийн газартай байна;

4.2.2 Хүүхдийн зуслангийн барилга байгууламжийг төлөвлөхдөө байгаль орчны үнэлгээ, инженер геологийн дүгнэлтийг үндэслэн, газарзүйн онцлог байдлыг тодорхойлуулж мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ;

4.2.3 Зуслангийн эдэлбэр газар нь хамгаалалтын хашаатай байна;

4.2.4 Хүүхдийн зуслангийн гадна орчин нь хүүхдийн аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан байна;

4.2.5 Зуслангийн гадна орчин, барилга байгууламж нь хөгжлийн бэрхшээлтэй, тусгай хэрэгцээт хүүхдийн биеийн онцлогт тохирсон, хүртээмжтэй байдлыг хангасан байна;

4.2.6 Зуслангийн үйл ажиллагааны чиглэлээс хамаарч амрагч хүүхдүүдийн байрыг байшин, гэр, майхан хэлбэрээр төлөвлөж болно;

4.2.7 Зуслангийн байрлалтыг сонгохдоо усан сан бүхий газар буюу гол, нуур, ойн сан бүхий газраас 200м-ээс дээш зайд төлөвлөнө;

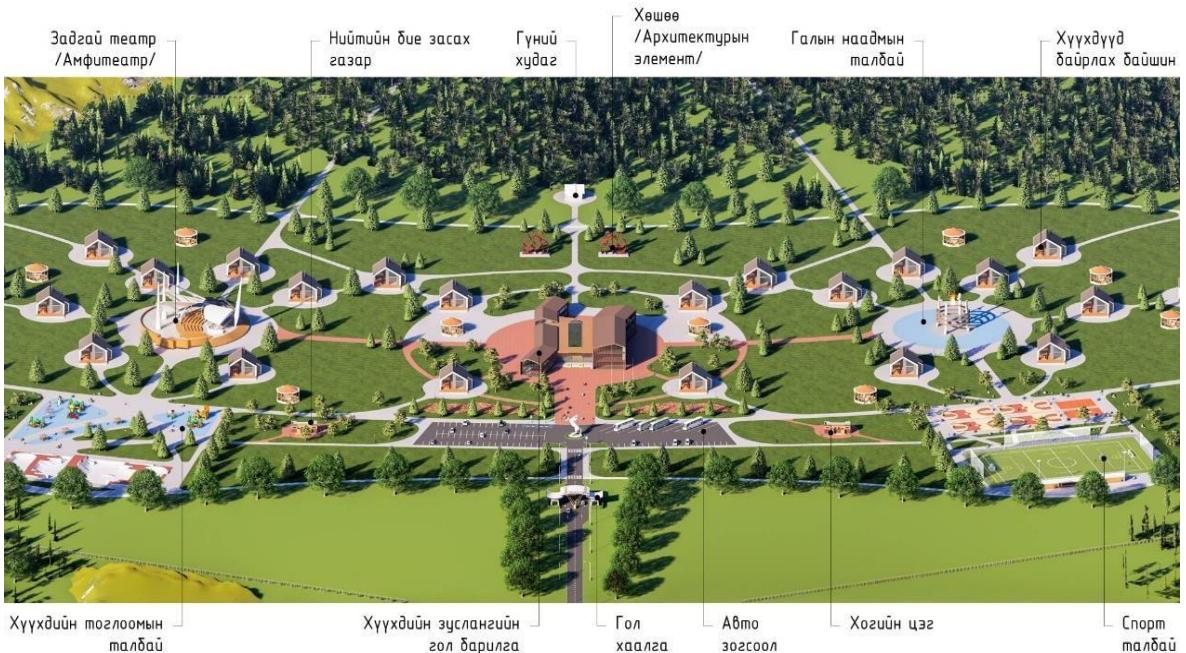
4.2.8 Зуслангийн үйлчилгээний болон амрах байр нь гамшигийн үед гарах гарц, хаалга, аваарын шаттай байна;

4.2.9 Хүүхдийн зусланд чөлөөт бүс, үзвэрийн талбай, тоглоомын талбай, спорт талбай, ногоон байгууламж зэрэг нь гадна орчинд хамаарах бөгөөд аюулгүй байдлыг хангасан байна.

4.2.10 Гадна тохижилт нь хүүхдийн зуслангийн онцлогийг илэрхийлсэн цэвэр цэмцгэр, өнгө үзэмжтэй, чанар, стандартын шаардлага хангасан, эдэлгээ даах материалыар хийгдсэн байна.

4.2.11 Гадна тохижилтын элементүүдийн бүрэн бүтэн, аюулгүй байдлыг хангаж, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж гүйцэтгэнэ. (Будах, засах, солих, шинээр тохижуулах гэх мэт).

4.2.12 Дотоод зорчих хөдөлгөөний схем зурагтай байна;

Зураг 2. Ерөнхий төлөвлөлт харагдах байдал (Жишээ зураг)

4.3 Тээврийн хэрэгслийн авто зогсоол түүнд тавигдах шаардлага

Зуслангийн эзэмшил газарт багтаан тээврийн хэрэгслийн зогсоолыг төлөвлөх ба дараах

шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

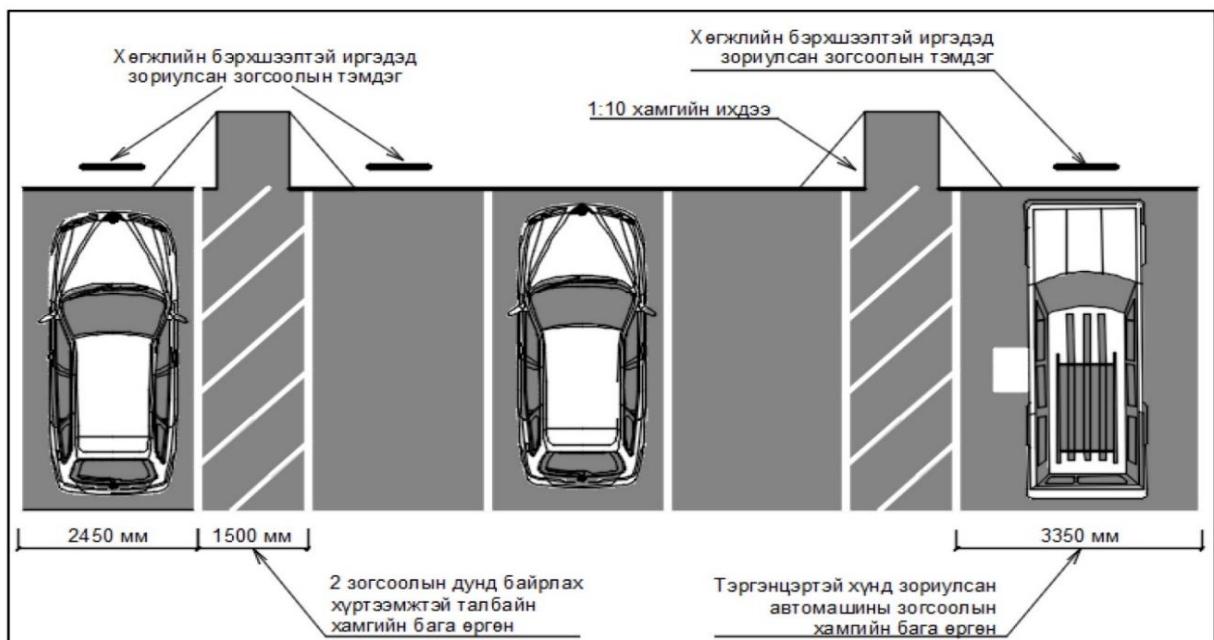
4.4.1 Тээврийн хэрэгслийн ил зогсоолыг төлөвлөж байгуулахдаа UCS 0902B “Тээврийн хэрэгслийн ил зогсоолыг төлөвлөх, байгуулахад тавигдах ерөнхий шаардлага”-ыг дагаж мөрднө.

4.4.2 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн зориулалтын авто зогсоолыг төлөвлөхдөө 10 автомашины зогсоол тутамд 1 зогсоол ногдоо тооцож, орц гарцтай хамгийн ойр байхаар төлөвлөнө.

Зураг 3. Тээврийн хэрэгслийн авто зогсоол (Жишээ зураг)

4.4.3 Тэргэнцэртэй иргэдийн тээврийн хэрэгслийн зогсоолын дэргэд хүртээмжтэй, нэвтрэх хэсгийн талбайг байгуулна. Уг талбай нь 1.5 м-ээс дээш өргөнтэй байна.

Зураг 4. Хүртээмжтэй зогсоолын хэмжээ (Жишээ зураг)

4.5 Хүүхдийн тоглоомын талбайд тавигдах шаардлага

4.5.1 Хүүхдийн тоглоомын талбайн тохижилт нь Хүүхдийн тоглоомын талбайн ерөнхий

шаардлага UCS 1405B:2022 стандартыг хангасан байна.

4.5.2 Хүүхдийн тоглоомын тоног хэрэгслүүд нь хүүхдэд аюул учруулахгүй, бэртэж гэмтэхээс сэргийлсэн зориулалтын материалаар хийгдсэн байна. Хүүхдийн тоглоомын талбайг насны ангиллаар тохижуулж санамж байршуулна.

Зураг 5. Хүүхдийн тоглоомын талбайн харагдах байдал

4.6 Спортын талбайд тавигдах шаардлага

4.6.1 Спортын талбайг төлөвлөхдөө тухайн эзэмшил газрын хэмжээнээс хамааруулан гүйлтийн тойрог зам төлөвлөх ба спортын талбайг үндсэн харьцааг алдагдуулалгүй, хашаа хайстай, гэрэлтүүлэгтэй байна.

4.6.2 Спортын талбайн тохижилт, тоног төхөөрөмж, материал зэрэг нь холбогдох стандартын шаардлага хангасан, цэвэр, өнгө үзэмжтэй байна.

4.6.3 Сагсан бөмбөгийн талбайн самбар тогтоох шон, гар бөмбөгийн талбайн торыг тогтоох шонг газарт хөдөлгөөнгүй 0,8 м-ээс багагүй гүнд суулган шонгийн гадаргууг зөөлөвч материалыаар бүрж үйлчлүүлэгчдийг аюул осолд өртөхөөс сэргийлсэн байна.

4.6.4 Аюул, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тоног төхөөрөмжийн заавар, тэмдэг, тэмдэглэгээг нүдэнд харагдах газар байрлуулна.

Зураг 6. Спортын талбайн харагдах байдал

4.7 Хашаа, хайс, хашлагад тавигдах шаардлага

Гадна талбайн хашаа хайс нь Хашаа хайс, хашлаганд тавих өрөнхий шаардлага, хэрэглээ UCS1 401B:2022 зэврэлтээс хамгаалсан гадаргуутай, зөөж угсрехад хялбар, байгаль, цаг уурын эрс тэс нөхцөлд тэсвэртэй, өнгө үзэмж алдаагүй, эвдэрч гэмтээгүй байна.

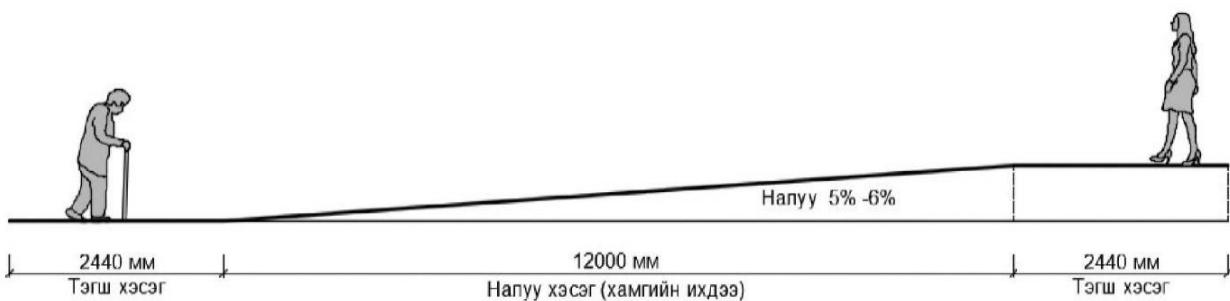
Зураг 7. Хүүхдийн зуслангийн хашааны төрөл, жишээ зураг

4.8 Явган хүний зам

4.8.1 Явган хүний замыг төлөвлөхдөө Иж бүрэн гудамж: “Явган хүний зам, талбайн төлөвлөлт, хучилт, угсралтад тавих шаардлага” UCS 0901B:2022 стандартыг баримтална.

4.8.2 Явган хүний замын төлөвлөлтэд тавих нэмэлт шаардлага Үүнд:

- Явган хүний замын гадаргууг тэгшилж хүүхэд унаж бэртхээргүй тэгш хэмтэй болгоно;
- Явган хүний зам, ногоон байгууламжийг тусгаарласан хашлагатай байна;.
- Явган хүний замын өргөн 1.5 метрээс доошгүй өргөнтэй байна;
- Явган хүний замыг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулан саадгүй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэн зохион байгуулсан байна;
- Явган хүний замын уулзвар хэсэгт зуслангийн дотоод схем зураг болон барилга, байгууламжийн чиглэлийг заасан тэмдэг байрлуулна.

Зураг 8. Дагуу налуу, хөндлөн хэвгий (Жишээ зураг)

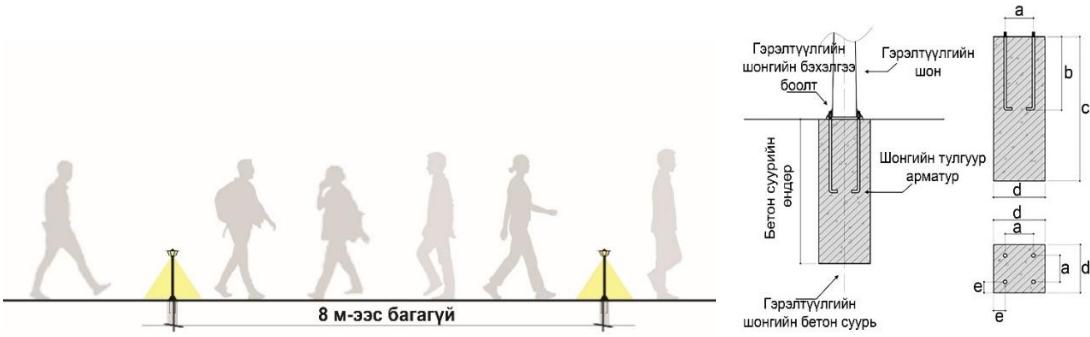
4.9 Гадна гэрэлтүүлэгт тавигдах шаардлага

4.9.1 Гэрэлтүүлэг нь зуслангийн талбайн гадна, дотоод орчныг бүхэлд нь гэрэлтүүлэх боломжтой “Гэрэлтүүлгийн тоног төхөөрөмжид тавих өрөнхий шаардлага” UCS1901B:2022 стандартын шаардлагыг хангасан байна.

4.9.2 Гэрэлтүүлэгт тавих нэмэлт шаардлагыг тодорхойлов. Үүнд:

- Төв гэрэлтүүлгийг орох, гарах хаалга, хашаа болон хайсны 4 талд байрлуулна.
- Амрах байр, театр, хоолны байр, нийтийн ариун цэврийн өрөө, халуун ус, гарах хаалга хүртэлх замын дагуу жижиг гэрэлтүүлгээр хангасан байна.

- Явган хүний зам дагуух гэрэлтүүлэг нь тусгалын хүчин чадлаас хамааран хоорондын зайд 8 м-ээс багагүй байхаар тооцон байршуулна.
- Байгальд ээлтэй байдлаар нарны энерги, салхины эрчим хүчээр цэнэглэгдэх гэрэлтүүлэг хэрэглэж болно.

Зураг 9. Гэрэлтүүлэг хоорондын зайд болон гэрлийг сууринуулах

Зураг 10. Гадна гэрэлтүүлгийн харагдах байдал

4.10 Ногоон байгууламж

Амралтын газар, жуулчны баазын ногоон байгууламжийг төлөвлөхдөө цаг уур, хөрсний шинж чанараас хамааруулж зүлэг, цэцэг мод, бут, сөөгийг сонгон тариална. Мод, бут, сөөгийг сонгохдоо өргөсгүй, элдэв хурц үнэргүйг сонгоно.

4.11 Харуул хамгаалалт

4.11.1 Амрагч хүүхдүүдийн аюулгүй байдлыг хангах харуул хамгаалалтын арга хэмжээг 24 цагийн турш хэрэгжүүлнэ. Үүнд: Зуслангийн орох, гарах хэсэгт харуултын посттой байх, нэгдсэн хяналтын камертай байх гэх мэт.

4.11.2 Амрагч хүүхдүүдийн аюулгүй байдлыг хангах “Теле хяналтын системийн техникийн ерөнхий шаардлага” MNS6423:2019 стандартад нийцсэн хяналтын камер байрлуулан болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

Зураг 11. Хяналтын камерын дэлгэц (Жишээ зураг)

Зураг 12. Хяналтын постын харагдах байдал (Жишээ зураг)

5. ХҮҮХДИЙН БАЙРЛАХ БАЙРАНД ТАВИХ ШААРДЛАГА

5.1 Зусланд амарч буй хүүхдүүдийн байрны байршлыг өрөөний цонхоор тусах нарны шууд тусгалын үргэлжлэх хамгийн бага хугацааны нийлбэр 3 цаг байхаар тооцож төлөвлөнө.

5.2 Хүүхдийн амрах байрны гадна барилга байгууламжийн мэдээллийн самбарыг байршуулсан байна.

5.3 Хүүхдийн зуслангийн барилга байгууламжийг эгц налуу болон хөндлөн огтлолын налууг 30% -с их байршилд байрлуулахыг хориглоно.

Зураг 13. Хүүхдийн байрлах байр (Жишээ зураг)

6. НИЙТИЙН АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ

- 6.1. Нийтийн ариун цэврийн байгууламжийг төлөвлөхдөө ариун цэвэр, эрүүл ахуйн аюулгүй байдал, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд хүртээмжтэй байдлыг хангаж төлөвлөж байгуулна.
- 6.2. Нийтийн ариун цэврийн өрөөний хүчин чадлыг тооцоходоо нийт амрагч хүүхдүүдийн тооны 10 хувьтай тэнцэхээр тооцно.
- 6.3. Нийтийн бие засах өрөөний ханыг ус, чийг, галд тэсвэртэй, цэвэрлэхэд хялбар материалыаар хийнэ.
- 6.4. Нийтийн усанд орох газар нь эрэгтэй, эмэгтэй өрөө тусдаа байна.
- 6.5. Эрэгтэй, эмэгтэй өрөөг ялгах таних тэмдэгтэй байх бөгөөд нүдэнд ил харагдахуйц газарт байрлуулж, өдөр шөнийн аль ч цагт танигдахуйц байна.
- 6.6. Байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх, эрүүл ахуйн шаардлага хангахгүй, хөрс бохирдуулагч нүхэн жорлон ашиглахыг хориглоно.

Зураг 14. Нийтийн ариун цэврийн байгууламжийн харагдах байдал (Жишээ зураг)

7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ АНГИЛАН ЯЛГАЛТ

7.1 Үйл ажиллагаанаас гарсан хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах цэгтэй байх бөгөөд тус цэг нь хог хаягдал асгарах, салхиар тарахаас хамгаалсан битүү тагтай, хөрс бохирдуулахаас хамгаалсан ус, чийг үл нэвтрүүлэх материал бүхий суурьтай байна.

7.2 Хог хаягдлын түр цэгийг байрлуулахдаа салхины урсгалын доод чигт байрлуулж, салхи шуурганд хөдлөхгүй байхаар тооцоолон байрлуулна.

7.3 Хог хаягдал түр хадгалах цэгийг хүүхдийн зуслангийн барилга байгууламжаас 60 м-н зйттай байрлуулна.

7.4 Гурван байр дунд нэгээс багагүй хогийн сав байхаар тооцон байршуулна.

Зураг 15. Хогийн сав (Жишээ зураг)

Зураг 16. Хог хаягдал түр хадгалах цэг (Жишээ зураг)

8. АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

8.1 Зуслангийн эдэлбэр газарт насанд хүрэгчдэд зориулсан үйлчилгээ, амралт, сувиллын газар, согтууруулах ундаагаар үйлчлэх цэг, салбар нь хүүхдийн амралт, зуслангийн хамгаалалтын бүсээс 500-с доошгүй метр зайд байрлуулна.

8.2 Хүүхдийн зуслангийн бүс нь шатахуун түгээх газраас 2км-ээс доошгүй зайд оршино.

8.3 Зуслангийн бүс нутгийн хил хязгаар, аюулгүй байдлын хамгаалалтын цэгийг тогтоож, эзэмшил газар нутгийг холбогдох хуулийн дагуу баталгаажуулна.

8.4 Хүүхдийн зуслан нь стандартад заасан галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан байх ба гал түймрийн болзошгүй аюулаас урьдчилан сэргийлэх зурагт самбар, аврах гарцын схем зургийг төв хаалганаас нэвтрэн орох хэсэг, амрах хэсэг болон үйлчилгээний байруудад байрлуулна.Үүнд:

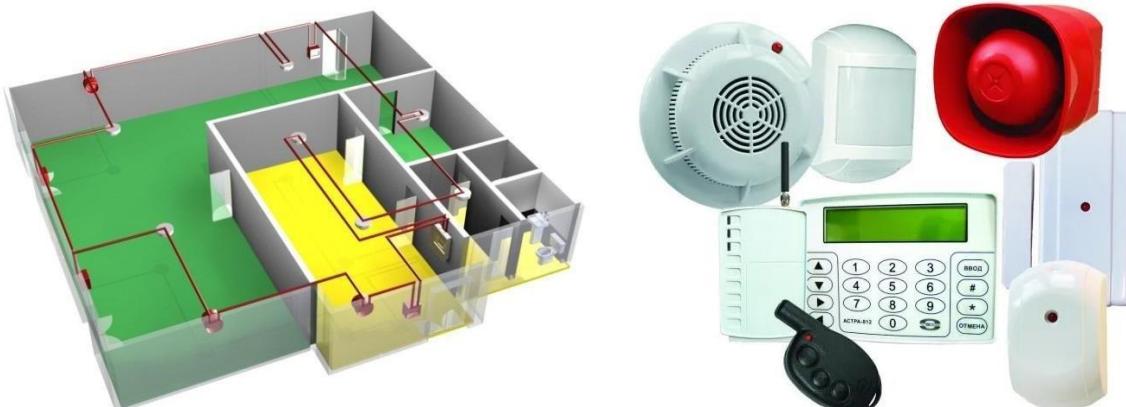
- 8.4.1 Амрагч хүүхдүүдийн байрлах барилга байгууламжийн дотор хаалганд ойр газарт;
- 8.4.2 Гадна нийтийн эзэмшил талбайд нүдэнд харагдахуйц ил газарт;
- 8.4.3 Хашаа, хайсны гадна талд анхааруулах санамжийг байрлуулна;
- 8.4.5 Барилга байгууламжийн цахилгааны утасны бүрэн бүтэн байдал, ашиглалтын шаардлага, аюулгүй ажиллагааг хангасан байна;
- 8.4.6 MNS 5566:2005 “Гал түймрийн үед шаардагдах багаж хэрэгсэл.” стандартын дагуу галын аюулаас сэргийлэх багаж хэрэгслийг хүний нүдэнд ил харагдахуйц газар тэмдэг, тэмдэглэгээ хийж байрлуулна;
- 8.4.7 Зориулалтын галын хорыг барилга байгууламжийн давхаруудад газраас 1м өндөрт хүний нүдэнд ил харагдахуйц байрлуулна;

Зураг 17. Галын хорыг нүдэнд харагдахуйц газар байрлуулна 17 (Жишээ зураг)

8.5 Зуслангийн гадна талбайд галын аюулын орц гарцыг БНБД 21-02-02 /Барилга байгууламжийн зураг төсөл зохиох галын аюулгүйн норм, мөн галын аюулгүй байдлын үндсэн дүрмийн 3 дугаар хавсралтад заасан бүрдлийн дагуу тоног төхөөрөмжийг байрлуулан төлөвлөж хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 8.5.1 Зуслангийн хашаа 4 зүгт байрласан дор хаяж 4 орц гарцтай байх шаардлагатай.
- 8.5.2 Орц гарцыг өргөнийг тооцоходоо тухайн зуслангийн хүчин чадлаас хамааруулан өргөнийг 3м-ээс багагүйгээр тооцно.

Зураг 18. Галын аюулгүй байдлыг хангасан байдал галын дохиолол (Жишээ зураг)

8.6 Цахилгаан үүсгүүрийн түлш, шатахууныг техникийн дүрмийн дагуу хадгалах бөгөөд байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх нөхцөлийг хангасан байна.

8.7 Зуслангийн галын наадам хийх талбайн нь галд тэсвэртэй суурийн байгууламжтай зориулалтын бэлдсэн талбай байна. Гал түймрийн аюулгүй байдлын тэмдэг тэмдэглэгээг орц гарц бүхий хэсэг, галын наадамхийх талбай, барилга байгууламж бүрийн гадна болон дотор талд хүний нүдэнд харагдахуйц газарт байрлуулна.

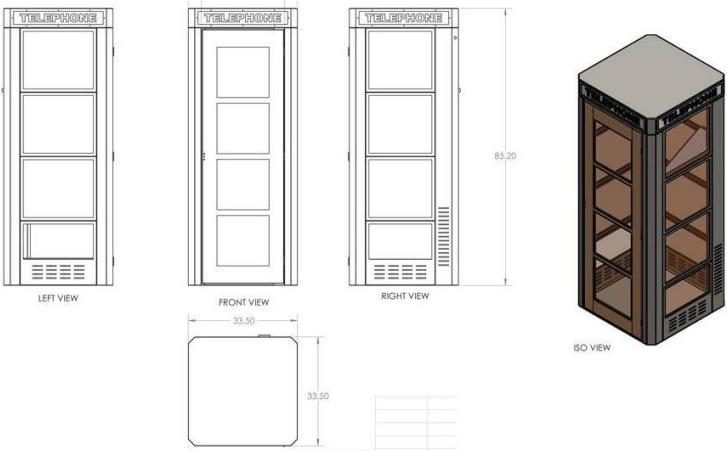
Зураг 19. Галын наадам хийх талбай (Жишээ зураг)

Галын хор байрлуулсан хэсэг	Галын унтраагуур хоолой байрлуулсанхэсэг	Галын дохиопол асаах товчлуур байрлуулсан хэсэг	Гал түймрийн үед яаралтай тусламж дуудах хэсэг

Зураг 20. Галын аюулгүй байдлын тэмдэг тэмдэглэгээ

8.8 Амрагч хүүхдүүдэд анхан шатны эмнэлгийн тусламж үзүүлэхэд шаардагдах урьдчилан сэргийлэх хэсэгт яаралтай тусламжийн хайрцаг /шархны лент, хөвөн, бинт, чиг, эмнэлгийн зориулалтын спирт, иод, даралтын аппарат, биеийн халуун хэмжигч, бусад анхан шатны өвчин намдаах эм/ байршуулна.

8.9 Амрагч хүүхдүүдэд зориулсан суурин утсыг барилга байгууламжийн дотор болон гадна байрлуулах ба аюулгүй байдлыг хангасан бүхээгтэй байна.

Зураг 21. Бүхээгтэй суурин телефон утас

9. МЭДЭЭЛЛИЙН САМБАР, АНХААРУУЛАХ ТЭМДЭГ, ТЭМДЭГЛЭГЭЭ

Хүүхдийн зуслангийн ойр орчимд байгаль орчинтой зүй зохицой харьцах тухай санамжуудыг байршуулна. Үүнд:

	Мод огтлох, бэлтгэхийг хориглоно
	Хог хаяхыг хориглоно
	Ил бие засахыг хориглоно
	Ил гал гаргахыг хориглоно
	Нус цэр, шүлсээ ил задгай хаяхын хориглоно
	Гэнэтийн аюул ослын үед цуглараххэсэг
	Ариун цэврийн өрөө

10. БОХИР УСНЫ ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖ, ЦЭВЭРЛЭСЭН БОХИР УСАНД ТАВИХ СТАНДАРТ ШААРДЛАГА

10.1 Усны сан бүхий газрын онцгой болон энгийн хамгаалалтын бүс, усны эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн заагийг тэмдэгжүүлж, бүсийн дэглэмийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.

10.2 Бохир усны шийдэл нь байгаль орчинд сэргээр нэлөөлэхгүй байхаар хийсэн байна.

10.3 Бохир усыг дахин ашиглаж, саарал ус гаргадаг технологийг нэвтрүүлнэ.

10.4 Бохир усны цооног нь хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй дараах стандартыг хангасан байна. Үүнд:

- MNS4943:2011 “Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир усны ерөнхий шаардлага”;
  - MNS4288:1995 “Бохир ус цэвэрлэх байгууламжуудын байршил, цэвэрлэгээний технологи түвшинд тавих үндсэн шаардлага”;
  - БНБД40-01-06 “Ариутгах татуурга, гадна сүлжээ ба байгууламж”,
  - MNS0900:2005 “Хүрээлэн буй орчин, эрүүл мэндийг хамгаалах, аюулгүй байдал, Үндны ус, эрүүл ахуйн шаардлага түүнд тавих хяналт”;
  - MNS5924:2015 “Нүхэн жорлон, угаадасны нүх Техникийн шаардлага”.

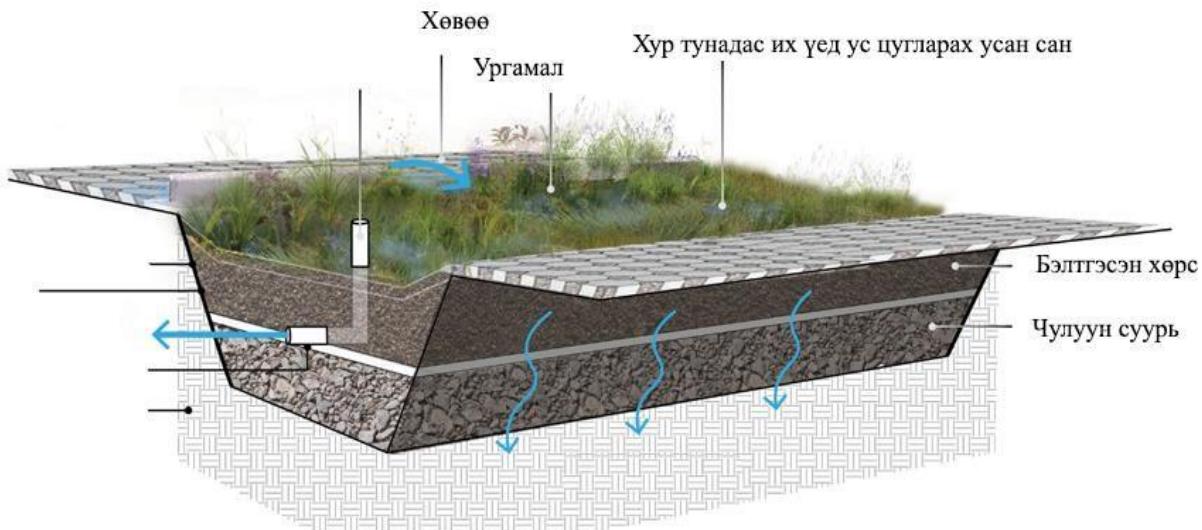
10.5 Бохир усны нүх болон цэвэршүүлэх байгууламжийг барилга байгууламжаас 50м-ээс багагүй зайд салхины доод чигт байрлуулна.

11. ҮЕРЭЭС ХАМГААЛАХ БАЙГУУЛАМЖ БОЛОН ХУР ТУНДАСНЫ УС ЦУГЛУУЛЖ ҮР АШИГТАЙ ХЭРЭГЛЭХ БАЙГУУЛАМЖ

11.1 Тухайн хүүхдийн зуслангийн байршилаас хамааран зохих үерээс хамгаалах арга хэмжээг авсан байх шаардлагатай. Үүнд:

11.1.1 Үерээс хамгаалах байгууламжийг батлагдсан зураг төслийн дагуу гүйцэтгэсэн байна.

11.1.2 Хур тундасны ус ихээр цуглардаг цэгүүдийг тогтоож ус зайлцуулах суваг, шуудын зэргийг холбогдох норм дурмийн дагуу төлөвлөсөн байна.

Зураг 22. Үерэс хамгаалах байгууламжийн жишээ зураг

12. БИЕ ДААСАН ЦАХИЛГААН ХАНГАМЖ

12.1 Хүүхдийн зуслангийн гадна цахилгаан хангамж нь төвийн эрчим хүчний шугамнаас хангагдах бөгөөд сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуульд заасны дагуу дараах бие даасан эрчим хүчний эх үүсвэртэй байна.

12.2 Сэргээгдэх цахилгаан эрчим хүчийг доорх эх үүсвэрээс ашиглана. Үүнд:

- Нарны эрчим хүч
- Салхины эрчим хүч

12.3 Гэнэтийн ослын үед ашиглах нөөц цахилгаан үүсгүүртэй байна.

12.4 Эрчим хүчний шугам сүлжээний аюулгүй ажиллагааг хангах хүн амьтан осолдооос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дэд станц, шугам сүлжээний хамгаалалтын зурvasыг байгуулна.

12.5 Хамгаалалтын зурvasыг байгуулахдаа эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрмийг баримтлана. Үүнд:

№	Шугам сүлжээний хүчдэлийн түвшин	Хүн оршин суудаггүй газраар өнгөрөх нөхцөлд		Дэд станц, хуваарилах байгууламж
		Шугамын захын утаснаас 2 тийш		
1.	Цахилгаан дамжуулах шугам 1кВ хүртэл	-	1-1,5м	-
2.	1-20 кВ хүртэл	10м	2м	10м
3.	35 кВ хүртэл	15м	4м	15м
4.	110 кВ хүртэл	20м	5м	20м
5.	220 кВ хүртэл	25м	6м	25м

Хүснэгт 1. Цахилгаан шугам сүлжээний хамгаалалтын бүс

13. БИЕ ДААСАН УС ХАНГАМЖ

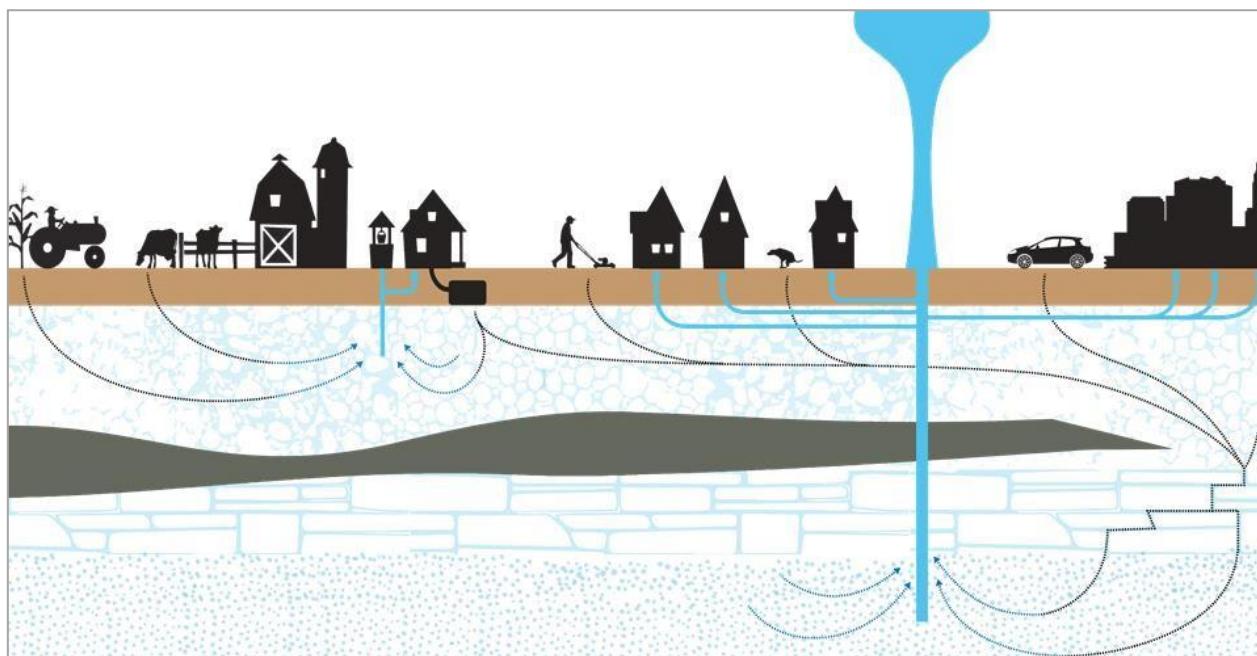
13.1 Ундны усны эх үүсвэр нь MNS 6279:2011, MNS 0899:2020 “Унд ахуйн зориулалттай төвлөрсөн ус хангамжийн эх үүсвэрийг сонгох журам ба эрүүл ахуй, техникийн шаардлага”, MNS 0900:2018 “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан байна.

13.2 Ундны усны эх үүсвэр нь дараах байдлаар байна. Үүнд:

- Гүний худаг
- Зөөврийн худаг

13.3 Гүний худаг нь стандартын шаардлага хангасан эх үүсвэрээс олборлон эзэмшил газарт багтаан эх үүсвэрийг сонгох ба орчны аюулгүй байдал нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- Гүний худгийг хүүхдийн зуслангийн барилга байгууламжид байрлуулахыг хориглоно.
- Хамгаалалтын бүсийг тогтоож, хашаажуулах
- Мэдээллийн самбар байршуулах
- Камержуулалт
- Гэрэлтүүлэгтэй байх

Зураг 23. Ундны усны эх үүсвэрийг хамгаалахдаа дээрх нэлээллийг тооцоолох

13.4 Эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс буюу гүний худгийн ойр орчмын 50 м зайд дараахуйл ажиллагааг явуулахыг хориглоно. Үүнд:

13.4.1 Газрын өнгөн хөрсийг эвдрэл элэгдэлд оруулах, мод бут огтлох

13.4.2 Цэвэрлээгүй бохир усны хаягдал болон хог хаягдал хаях, хогын цэг байршуулах

13.4.3 Хаягдал бохир ус цэвэрлэх байгууламж буюу ариутгах татуургын төвлөрсөнсүлжээнд холбогдоогүй барилга байгууламж барьж ашиглах

13.4.4 Стандартын шаардлага хангагүй ариун цэврийн байгууламж/ нүхэн жорлон/байрлуулах зэрэг багтана.

ХҮҮХДИЙН ЗУСЛАНГИЙН СТАНДАРТЫН ШАЛГАХ ХУУДАС

Хүүхдийн зуслангийн стандартын шаардлагыг хангаж байгаа эсэх шалгуур үзүүлэлтийг Хүснэгтийн дагуу хянана.

№	Шалгах үзүүлэлт	Тайлбар	
		Тийм	Үгүй
1	Эзэмшил газарт хүүхдийн зуслангийн зориулалтын барилга байгууламжаас бусадтөрлийн барилга байгууламж байгаа эсэх		
2	Гадна талбай болон барилга байгууламжид гэрэлтүүлэг стандартын дагуу хангалттай тавигдсан эсэх		
3	Хүүхэд тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийн зориулалтын авто зогсоолтой эсэх		
4	Эзэмшил газарт болон барилга байгууламж цахилгаан эрчим хүчний холбогдох байгууламжид аянга зайлцуулагч хийгдсэнэсэх		
5	Гадна орчинд хяналтын камер шаардлагын дагуу суурилуулсанэсэх		
6	Хяналтын посттой эсэх		
7	Хотын стандартын дагуу хашаа байрлуулсанэсэх		
8	Галын аюулаас хамгаалах тоног төхөөрөмжтэй эсэх		
9	Гэнэтийн аваар ослын дохиолол мэдээллийнтоног төхөөрөмж суурилуулсан эсэх		
10	Хүүхдүүдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэнспорт талбайтай эсэх		
11	Стандартад нийцсэн хүүхдийн тоглоомын талбайтай эсэх		
12	Бие даасан ариун цэврийн байгууламжийг стандартын дагуу тохижуулсан эсэх		
13	Үерийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх аргахэмжээ тусгасан эсэх		
14	Ангилан ялгах хогийн цэгийг шаардлагатай байршуудад байршуулсан эсэх		

ТАЙЛБАР: Шалгуур үзүүлэлтийг хангаж байгаа бол тийм баганад тэмдэглэгээ хийнэ.
Хангахгүй байгаа бол үгүй баганад тэмдэглэгээ хий

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

Засгийн газрын 1996 оны 120 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хөвсралт “Эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрэм”

- MNS 42445:44. Галын аюулгүй байдал, Ерөнхий шаардлага
- MNS ISO 8124-4 Тоглоомын аюулгүй байдал. 4-р хэсэг: Орон сууцны дотор, гадна талд байрлуулан хэрэглэдэг савлуур, гулсуур болон түүнтэй төсөөтэй тоглоомын ажиллагаа
- БНБД 30-01-04 Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилт
- UCS_0901B Явган хүний зам, талбайн төлөвлөлт, хучилт, угсралтад тавигдах ерөнхий шаардлага
- UCS_0902B Тээврийн хэрэгслийн ил зогсоолыг төлөвлөх, байгуулахад тавигдах ерөнхий шаардлага
- UCS_1203B Амралтын газар, жуулчны баазын гадна болон дотоод орчны тохижилт, зохион байгуулалтад тавигдах ерөнхий шаардлага
- <https://sswm.info/content/septic>
- http://birdsandpowerlines.org/cm/media/Protecting_birds_on_powerlines.pdf
- https://energy.danube-region.eu/wp-content/uploads/sites/6/sites/6/2019/09/Study_Birds_FIN.pdf